

Snežana Janković, Đorđe Glamočlija, Jela Ikanović i Sveto Rakić

SEKUNDARNI RATARSKI PROIZVODI¹

Izdavač: Institut za primenu nauke u poljoprivredi, Beograd, 2019., 386 str.
ISBN 987-65-81689-41-7

Monografija autora Snežane M. Janković, Đorđa N. Glamočlije, Jele N. Ikanović i Svete M. Rakića podeljena je u sledeća četiri poglavlja: Uvod, Načini korišćenja sekundarnih ratarskih proizvoda, Sekundarni proizvodi ratarskih biljaka, kao i Tehnologija prerade. Stil, kojim je monografija napisana je veoma jasan i razumljiv, kako stručnjacima agronomima, tako i neposrednim poljoprivrednim proizvođačima u konvencionalnom i organskom sistemu gajenja biljaka.

U monografiji se, posle uvodnih napomena o značaju korišćenja žetvenih ostataka, kao i svih drugih ostataka posle primarne i industrijske prerade glavnih proizvoda biljaka, nalazi poglavlje, koje obuhvata 37 stranica. U ovom delu detaljno su prikazani načini korišćenja sekundarnih proizvoda za dobijanje biogoriva, u proizvodnji stočne hrane, u ishrani ljudi, u industriji kao sirovina, u građevinarstvu, u kućnoj radinosti, za spravljanje supstrata za gajenje gljiva, kao prostirka za domaće životinje, pokrivke (malča), za spravljanje komposta (organskog hraniva za biljke), za spravljanje glistenjaka (vermikomposta) i kao biomase za zaoravanje.

Poglavlje Sekundarni proizvodi ratarskih biljaka je podeljeno na manje oblasti u kojima su opisani ostaci ratarskih, povrtarskih, dekorativnih i lekovitih biljaka posle berbe (žetve ili vađenja), zatim ostaci posle pripreme za čuvanje glavnih proizvoda, kao i industrijski otpad posle prerade u prehrambenoj, farmaceutskoj, hemijskoj i građevinskoj industriji.

U poglavlju Tehnologija prerade, autori su opisali i grafički ilustrovali tok proizvodnje najvažnijih proizvoda, a to su gasovita, tečna i čvrsta biogoriva, kao i tehnološki proces proizvodnje biljnog uglja iz lignoceluloznih sirovina.

Posebno treba istaći angažovanje autora da na savremen način pristupe vrednovanju svih sekundarnih biljnih proizvoda, kao i najnovije metode njihovog korišćenja i prerade. Stoga monografija daje bitne informacije o načinima korišćenja sekundarnih proizvoda u proizvodnji hrane za ljude i domaće životinje, o metodama izdvajanja korisnih supstanci i njihovoj upotrebi u industriji (farmaceutskoj, kozmetičkoj, građevinskoj i hemijskoj) i proizvodnji biogoriva. Krajnji sporedni proizvodi koji ostaju posle prerade, kako autori ističu, takođe se mogu iskoristiti kao organska biomasa za unošenje u zemljište radi povećanja njegovih hemijskih, fizičkih i bioloških osobina. Poseban značaj ove monografije ogleda se u tome što su autori prikazali metode konzervisanja ugljenika, kao biljnog uglja i njegovo odlaganje u zemljište na dugi vremenski rok, što je jedan od najefikasnijih načina smanjenja emisije ugljen-dioksida i drugih štetnih gasova u atmosferi. Takođe, opisani su sekundarni proizvodi ratarskih i povrtarskih biljaka, uključujući žetvene ostatke na polju, zatim otpatke koji ostaju pripremom glavnog proizvoda za čuvanje ili preradu, kao i sporedne proizvode posle industrijske prerade. Monografija daje doprinos nauci jer identifikuje i sistematizuje saznanja o upotrebnoj vrednosti brojnih sekundarnih proizvoda, njihovom hemijskom sastavu i metodama prerade do dobijanja korisnog materijala. Poseban akcenat stavljen je na opis načina pripreme sporednih proizvoda za ishranu domaćih i gajenih životinja. Primenom predloženih metoda, mali farmeri mogli bi na svojim imanjima racionalnije koristiti celokupne prinose sa njiva i povećati ekonomičnost proizvodnje ratarsko-povrtarskih bi-

¹ Prikaz knjige (Book Review)

ljaka. Poglavlje vezano za preradu sekundarnih proizvoda napisano je tako da zainteresuje i velike poljoprivrednike da, pojedinačno ili udruženo, započnu sa proizvodnjom biogoriva druge generacije. Korišćenjem celokupnog poljoprivrednog otpada smanjuje se upotreba glavnih ratarskih proizvoda za proizvodnju biogoriva i ostaje više hrane za ljude i domaće životinje. Istovremeno, smanjuje se i količina otpada koji najčešće završava na neuređenim deponijama gde u procesu hemijske i biološke razgradnje oslobađa u atmosferu velike količine štetnih gasova.

Da bi monografiju učinili pristupačnijom čitaocima, autori su na kraju dodali indeks stručnih izraza na srpskom i engleskom jeziku, što čitaocima, kako poljoprivrednim stručnjacima, tako i studentima master i doktorskih studija, omogućava da lakše pretraže izvore strane literature.

Mišljenja sam da ova monografija predstavlja izvorno delo, koje svojim sadržajem obogaćuje poljoprivrednu nauku. U Srbiji se do sada temi sekundarnih sirovina nije značajno posvećivala pažnja, tako da ovakvi tekstovi i analize podstiču dalji razvoj ove oblasti. Pristup izradi monografije je korektan i logično struktuiran jer su u njoj uspešno sublimirana dosadašnja znanja iz ove oblasti.

dr Vladan Ugrenović